

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 3. An præter lumen gloriædari poſſit ſpecies impreſſa, quæ
concurrat ad Dei viſionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

Deum videre. Quia ut supra diximus, Concilium loquitur de potentia ordinaria, & secundum præsens Dei decretum non aliter animam Beatorum iuvandi & elevandi. Simili modo quo Trident. sess. 6. cap. 4. definit justificationem à peccato originali, post Evangelii promulgationem, non posse haberi sine baptismo, aut eius voto. Quamvis de potentia absoluta æquè posset Deus inficere sine baptismo; ac potest dare sui visionem beatificam sine lumine creato.

Huic muneri luminis gloriæ aliqui addunt alterum, disponendi intellectum ad hoc ut essentia divina illi uniatur per modum obiecti determinantis: quia hæc determinatio, æquè ac species impressa, si daretur, prærequirit potentiam habere virtutem perfectam & sufficientem, in genere causa efficientis, ad videndum. Verum hoc munus non est diversum in re à priori: sed est idem, diversis terminis, & per diversa connotata, explicatum. Addunt alij lumen gloriæ esse dispositionem ad visionem. Sed falluntur, si proprie loquantur de dispositione, aliudque intelligant quam illud, quod modò diximus. Nam habitus supernaturales non sunt dispositiones ad actus, sed sunt eorum principia in genere causa efficientis, concurrendo cum potentia quam elevant.

SECTIO III.

An præter lumen gloriæ dari possit species impressa, quæ concurrat ad Dei visionem?

20
D Thom.
Arabal.
N egant S. Thom. quæst. 12. artic. 2. Capreol. Caiet. Ferrar. Bress. Dominic. Sorus, & alij Thomistæ communiter, quos sequitur Arabal disputat. 16. cap. 4. & 5. & quidam alij recentiores, quorum argumenta paulò post referemus.

21
Sed melius affirmant Scotus, S. Bonaventura, Aureolus, Henricus, Argentina, Richardus & alij quos citat, & sequuntur Fazolus qu. 12. artic. 2. dicitur. Molina ad art. D. Thomæ vitatum; Valent. quæst. 12. puncto 2. Suarez lib. 2. de attributis cap. 13. num. 1. Becan. cap. 9. quæst. 2. Herice disput. 29. cap. 8. & alij plerique. Ratio præcipua est, quia nihil debet negari omnipotentia divinæ quod non implicet contradictionem. Sed non implicat contradictionem dari talem speciem. Si enim implicaret; vel id esset quia repugnat Dei similitudo creata: vel secundò, quia repugnat ut illa similitudo concurrat effectivè, aut determinativè, ad visionem obiecti, quod est munus speciei impressæ: vel ex alio capite verisimiliter assignabili. Non primum: quia visio ipsa est quædam vna Dei expressio & similitudo. Quare non repugnat dari creatam Dei similitudinem. Non etiam secundum: quia si lumen gloriæ concurrat ef-

fectivè; quidni species supernaturalis posset etià concurrere vel effectivè, si natura speciei hoc exigat; vel determinativè, id est, determinando intellectum, de se indifferentem ad omnia intelligibilia, ad cognitionem & visionem huius obiecti in particulari? Ac si divinus intellectus, & voluntas, & essentia dicuntur immediatè communicari per lumen gloriæ, & per charitatem, prout Deus est intelligens & amans: cur per speciem impressam non poterit communicari ut intelligibilis; cum in rebus creatis non difficilius sed facilius fiat communicatio rerum ut cognoscibilium, quam ut activarum; & multæ res, ut colores v. g. communicent se per species, quæ aliter non agunt? Ex nullo verò alio capite sumi potest verisimiliter ratio implicita, ut patebit ex solutione objectionum, quare non est asserendum talem speciem implicare contradictionem.

22
Obijciunt primò, si posset dari species impressa divinæ essentia, esset infinita & comprehensiva: quia exiret ab obiecto operante tota vi per modum naturæ: unde representaret obiectum ad quæ quantum est intelligibile: igitur infinita & comprehensivè. Respondeo primò, negando sequelam. Nam sicut species expressa in Deo est finita representatio essentia divinæ, & non totalis neque comprehensiva: sic non repugnat dari speciem impressam finitam, Deum finite representantem, & non comprehensivè. Secundò, ad confirmationem respondeo speciem illam non manaturam ab obiecto nisi per voluntatem liberè applicato. Deus enim liberè facit quicquid extra se facit. Possit autem voluntas Dei libera magis aut minus applicare: unde species perfectior vel imperfectior ab obiecto manare posset, cum maiore aut minore vi representativa. Sed quavis obiectum non per voluntatem liberè applicaretur: quoniam efficeret speciem comprehensivam, si aliud illa impossibile est, quæ de re fact. sequenti.

23
Secundò obijciunt Thomistæ, repugnare similitudinem creatam Dei, quia Deo enti à se, & vi puro, & infinito simpliciter, nihil creatum potest esse simile. Respondeo primò, argumentum æquè pugnare contra speciem expressam, eoque magis quod species expressa est similitudo viudior obiecti. Secundò dico repugnare assimilationem cum Deo, in essendo in specie atoma, secundum substantiam, non autem intentionalem & in representando. Ad representandum enim intentionaliter aliquid quod sit suum esse, non oportet ut quod representat illud, sit pariter suum esse. Quemadmodum non est necesse ut quod representat substantiam, sit substantia; quod quantitatem, quantitas, &c. Notiones enim nostræ verè representant id cuius sunt notiones, licet non sint eiusdem naturæ.

Tertiò obijciunt, speciem impressam debere esse immaterialiorem & elevatiorem obiecto, sicut concurrit in speciebus interioribus.

Speciei impressæ non competit comprehensivitas.

Dei similitudo intentionalis non repugnat.

Species Dei impressa dari potest. Molina. Valentia. Suarez. Becan. Herice.

ANTONIO DE S. THOMAS

Species impressa non est semper immaterialior obiecto.

nalibus rerum materialium : sed nihil creatum ita se habet ad Deum : ergo, &c. Respondendo notando maiorem. Nam alioqui cur non etiam species expressa deberet esse immaterialior? Species impressa supremi Angeli, in summo connaturalis, secundum Thomistas, non est eleuatio obiecto. Quare, vel ipsis assentientibus generaliter falsum est quod assuntunt. Ad omni quidem specie intelligibili materiali, species est immaterialior obiecto, quia est spiritualis : at non ita res habet in ceteris, ut in illa specie Angeli. Certè cum species impressa sit tota propter expressam, nec magis quam illa representat, gratis requiritur, ut sit immaterialior impressa, quam expressa.

24

Obijciunt quarto, sequatur fore causam creatam beatificatiuam hominis, quod est absurdum. Item posset Angelus per solas naturas vires illam speciem cognoscere : & cognoscendo illam, simul etiam videret essentiam diuinam, quæ per illam speciem clarè representaretur : atque ita naturaliter foret beatus, quod etiam est absurdum. Respondeo primam argumenti partem æquè pugnare contra intellectum ipsum, & contra lumen gloriæ. Repugnat quidem esse causam creatam beatificatiuam hominis simpliciter, obiectiuè : at non formaliter, ut facit species expressa, seu visio beatifica : neque etiam effectiue, ut facit intellectus concurrente lumine gloriæ : multoque minus determinatiue, vel per modum conditionis, ut faceret species impressa, iuxta eorum opinionem, qui ultra obiecti præsentiam, requirunt speciei determinationem ad videndum.

Causæ creatæ concurrunt ad hominem beatificandam.

Species impressa Dei foret Angelus inuisibilis naturaliter.

Altera argumenti pars æquè pugnat contra speciem expressam : cui respondendum est, illam speciem fore supernaturalem, sicut visionem & lumen gloriæ : ac proinde non posse cognosci naturaliter ab Angelo : sed Angelum, qui non haberet vim completam ex parte potentie ad Deum videndum, non habiturum etiam ad videndum hanc speciem aut impressam aut expressam, prout representatiuam Dei secundum rationem germanam ipsius, vel ad cognoscendum ea mediante, & in ea præcognita, rationem germanam Dei : sed quamuis illam inuenerit : non propterea videret ipsam essentiam diuinam. Nam illa species non est essentia diuina, sed est aliqua eius representatio imperfecta.

25

Intellectus creatus intelligendo producit verum nescis, & speciem expressam. D. Thom. D. August.

Respondent Thomistæ, non dari speciem expressam, nec verum mentale & visionem beatificam. Sed hæc responsio est manifestè contra D. Thom. quæst. 27. art. 1. & lib. 3. contra gentes cap. 49. & quæst. 9. de potentia art. 5. & alibi passim, vbi docet verbum formatum ab omni intellectu creato, eo ipso quod intelligens est. Et quæst. 4. de veritate art. 2. idem expressè docet de visione per essentiam. Est etiam contra D. August. lib. 9. de Trinit. cap. 7. 10. & 11. & lib. 15. cap. 28. Est item contra veran. & communem Philosophiam, docentem intellectum creatum, generatim, intelligendo, formare vi-

uam & vitalem expressionem & similitudinem intentionalem obiecti, quæ vitalis expressio & similitudo verbum mentis appellatur. Cuius productionis comparatione solent Theologi & Sancti Patres explicare productionem Verbi diuini à Patre per viam intellectus : quæ productio sine dubio realis est, tenditque ad terminum realiter distinctum à suo principio. Quare intellectus non solum non intelligit per solam quandam simplicem & indistinctam modificationem, ut Moderni aliqui sentiunt, quos alibi suis impugnabimus : sed dum intelligit, producit actum realiter à se distinctum, qui verbum mentis appellatur. Alioqui enim non esset bona comparatio prædicta, productionis Verbi diuini realiter distincti à Patre, cum productione verbi nostri mentalis. Ille verò actus non est species quæ intellectui impressa sit, quasi intellectus non sit nisi speciei receptio. Etenim actus vitalis debet exire ab ipso principio vitali : & actio sentiendi non est receptio sola, sed est viuæ perceptio obiecti, & expressio vitalis, naturæ posteriori quæ receptio speciei. Alioqui quodlibet medium recipiens speciem, sentiret, quod est falsum. Nec etiam est se tantum intellectus ut coniunctus intelligibili, per se, aut per speciem : quasi intellectus cognoscat per se solus, facta illa coniunctione. Etenim se ratio, v. g. visio, non est huiusmodi coniunctio. Qui enim dormit apertis oculis, recipit speciem obiecti, nec tamen videt. Item aut dicendum esset nullas remanere species in intellectu, & in sensu nostro : aut eos semper percipere & intelligere obiecta : quia quoadiu manent species, sunt coniunctæ cum potentia. Adde quod intellectus in seipso percipit nouum actum & conatum suum : & intendendo diutius ac vehementius in idem obiectum, melius percipit, & plures detegit rationes. Habet etiam contrarios actus affirmandi & negandi, assentiendi & dissentendi, circa vnum & idem, ut patet experientia. Item in mentis est potestate, ut se admoueat ad intelligendum, vel amoueat ab intelligendo : ac mens seipsam agit & veluti mouet scienter & liberè. Denique intellectus, quæ se eleuatur ad Dei visionem, & ad alios actus supernaturales per habitus in se ipsos se eleuatur ad agendum aliquid, & ad vitaliter se exercendum, & erumpendum in actum vitalem. Quod volentibus Herice disp. 27. num. 15. & disput. 45. num. 49. & alij quidam eruditi Recentiores efficaciter probant ex can. 4. sess. 6. Trident. vbi definit liberum hominis arbitrium cooperari, assentiendo Deo excitanti atque vocanti, neque, velut inanime quoddam, nihil omnino agere, merique passiuè se habere. His enim verbis Trident. clarè significat, liberum arbitrium se habiturum velut inanimè quoddam, si non ageret, sed tantum passiuè se haberet. At intellectus videns Deum non se habet ut inanimè quoddam, sed ut viuens : quia videt Deum est viuere, & beatitudo est vita in actu secundo : ergo intellectus, cum videt, debet

infra disp. 37. scilicet. & Tom. 3. disp. 16. scilicet. 4.

Intellectus & voluntas eleuantur ad agendum.

Herice.

debet agere & non passivè tantùm se habere, recipiendò aliquid sibi impressum. Ille verò actus vitalis intellectus non minùs est vitalis expressio, & verbum mentis respectu sui obiecti, scilicet Dei, quàm cetera cognitiones intellectuales sint verba mentis, & expressiones vitales suorum obiectorum.

26 Viso Dei, & intellectio quælibet non est sola qualitas producta. Notandum tamen visionem, & generalius loquendo, intellectionem, non esse solam illam qualitatem productam, realiterque distinctam à substantia intelligente, quæ formaliter & adæquatè constituit intelligentem, hoc ipso quòd informat & inhæret subiecto. Nam si ita esset, Angelus & anima beata intelligeret aut videret Deum tantùm adiectivè, ex eo quòd haberet formam accidentalem sibi adiunctam, quæ est intellectio aut visio Dei: simili modo quo paries est albus, aut manus est calida, per formam albedinis aut caloris. Ex quo sequeretur quòd mens æquè intelligeret, aut videret Deum, quamvis illam qualitatem non produceret, sed tantùm reciperet, & subiectaret: Imò quòd res inanima, puta lapis, æquè videret Deum, si qualitatem illam reciperet: quòdque eadem qualitas separata ab omni subiecto, esset Dei visio, & vitalis eius perceptio. Nam accidentia abstracta à subiecto, vel in quocumque subiecto posita, habent eandem naturam, eadèque officia seu munia naturalia. Ut calor, siue abstractus à subiecto, ut in Eucharistia, siue coniunctus aquæ, ferro, aut cuius alteri subiecto, semper calor est, & calefaciendi vim habet, acitque formaliter calidum illud omnè quod informat. At est falsum & incredibile, accidens aliquod separatum esse vitalem Dei perceptionem, Beatique non aliter videre Deum, quàm videret lapis, aut res inanima, merè passivè se habens, & tantùm subiectans illam qualitatem. Potius ergò dicendum est visionem Dei adæquatè sumptam, & generaliter quæcumque intellectionem, includere vitra qualitatem productam, ipsum principium substantiale, ut per se producens vivo & vitali modo, id est, cum attentione experimentali suæ productionis, & obiecti, cuius expressionem elicit: ita ut producendo simul attendat, & attendendo producat: sitque impossibile separari attentionem à productione, respectu talis principij viventis & vitaliter existentis in obiectum.

SECTIO IV.

Refutantur alia Recentiorum obiectiones contra speciem impressam Dei.

27 Arrabal. Bicit quintò Arrabal disp. 16. cap. 5. Similitudo impressa esse non potest similius obiecti, quod per suam infinitatem, & simplicitatem, est perfectiori modo intelligibile, atque vnius potentia, ut multò melius illam moueat: quàm esset per similitudinem & eam. Sed Deus est tale obiectum: ergo &c. Maiorem probat, quia nulla res esse

potest, quæ essentia liter ordinetur ad dandum alicui rei certum quendam effectum, quem illa per suam essentiam habeat: puta non possent esse accidentia ordinata ad reddendam substantiam potentem ad operandum, si substantia ipsa esset per se potens integrè ad operandum, multò melius quàm esse possit per accidentia. Neque dari possent habitus naturales ad facilitandam potètiã, si potentia per se solam haberet summam in operando facilitatem. Notat autem dupliciter obiectum dici posse intelligibile. Primò, terminatiuè: quatenus scilicet potest cognosci, & terminare sui cognitionem: & hoc modo, inquit, quodlibet ens est per seipsum intelligibile terminatiuè, hoc est, idoneu ad terminandam sui cognitionem. Secundò, motiue, quatenus intellectualem potètiã mouere potest ad sui intellectionem: & hoc modo, inquit, multa sunt obiecta, quæ in actione mouendi potètiã, non sunt per se proximè intelligibilia, neque vitra potètiã ut illam moueant: quorum imperfectio suppletur per similitudinem impressam in potètiã inhærentem. Quædam etiam licet sint per se proximè intelligibilia motiue, & respectu vnius potètiã: non sunt tamen respectu aliarum. Ut substantia vnius Angeli est ipsi quidem intelligibilis per se, ac proinde sine similitudine impressa: aliis autem Angelis non est proximè intelligibilis per se, sed per similitudinem. Hæc ille.

28 Cui respondeo negando maiorem primi argumenti. Ad cuius probationem dico talem speciem non daturam Deo ut moueat per se proximè, sed moueat per se proximè loco ipsius Dei, licet minùs perfecte, ac Deus ipse per se proximè moueat. Quamvis autem Deus sit per se proximè potens mouere perfectissime, quia tamen liberè mouet, potest non mouere per se, & speciem sibi substituere. Quemadmodum licet substantia essent per se potentes integrè ad operandum, ut esse ad multas operationes non dubito: posset tamen Deus cum illis non concurreret, & accidentia substituere ad calefaciendum, illuminandum, & ad alios effectus, qui per sola accidentia, cum Dei concursu generali fieri possunt. Potent etiam absolute illi effectus oriri à substantia simul, & ab accidente, siue ut causis partialibus, siue etiam ut totalibus. Quia Deus potest ita concursum suum temperare, ut plures causæ, de se sufficientes ad producendum effectum, remissius tamen & partialiter agant; neque vnius presentia & actio impediatur ne altera cogat. Sicut naturaliter fit quando plures equi trahunt currum, ad quem trahendum duo sufficientes: aut cum decem traherent sufficientes quinque. Tandemque vnaquæque causarum illarum minùs conatur & laborat: ut nos experimur, adiuti ab alio in ferendo aliquo pondere, quod soli terre possumus. Item (quicquid aliqui dicant) non implicat dari plures causas totales eiusdem effectus in eo

Deus potest facere per aliud, quod potest facere perfectius per se solum.